

Sygn. akt I UK 505/17

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania P. S.C. A. D., D. D. i M. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.
z udziałem zainteresowanych: E. R.-G. i B. Ś.-K.
o zapłatę składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 stycznia 2019 r.,
skargi kasacyjnej P. S.C. A. D., D. D. i M. D. od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 5 lipca 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od P. S.C. A. D., D. D. i M. D. solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 5 lipca 2017 r., po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 30 stycznia 2017 r. i oddalił odwołanie płatnika składek P. S.C. A. D., D. D., M. D. od decyzji organu rentowego z dnia 19 lipca 2016 r., stwierdzających, że płatnik składek jest zobowiązany do odprowadzenia składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na Fundusz Pracy za sierpień, wrzesień i grudzień

2013 r. oraz styczeń 2014 r. z tytułu umów zawartych z zainteresowanymi B. Ś.-K. i E. R.-G. a także, że zainteresowane B. Ś.-K. oraz E. R.-G. jako osoby wykonujące pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej o świadczenie usług u płatnika składek podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym w okresie od dnia 1 czerwca 2013 r. do dnia 28 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia podniósł, że Sąd pierwszej instancji dowolnie, wbrew zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu, przyjął, iż sporne umowy zawarte przez płatnika składek z zainteresowanymi są umowami o dzieło (art. 627 k.c.), podczas gdy czynności opisane w treści tych umów w istocie stanowią przedmiot umowy o świadczenie usług, do której posiłkowo stosuje się przepisy o umowie zlecenia (art. 734 w związku z art. 750 k.c.). Przemawiają za tym następujące okoliczności: - powtarzalność (ciągłość) zajęć szkoleniowych, realizowanych w ramach zaplanowanych wcześniej zajęć, podzielonych na godziny lekcyjne; - nałożony na wykonawców obowiązek starannego wykonania umowy; - odpowiedzialność płatnika składek przed Samorządem Województwa [...] za rezultat (związane z tym ryzyko) wykonania projektu w postaci realizacji celu głównego i celów szczegółowych; - niemożność zdefiniowania rezultatu umowy w momencie jej zawierania, gdyż proces i efekt nauczania uzależniony był od zdolności i pracowitości uczestników szkolenia; - brak regulacji pozwalającej płatnikowi składek na badanie przedmiotu umowy na istnienie wad, gdyż test końcowy był przygotowywany i oceniany przez wykonawców; - brak pełnej samodzielności wykładowcy (koordynacja, monitoring i ewaluacja wykonywana przez kierownika projektu). Wobec ustalenia, że między stronami doszło do zawarcia umów o świadczenie usług, zainteresowane z tytułu wykonywania tych umów podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowym, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm.) oraz zachodzi konieczności opłacenia składek na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1433 ze zm.) i Fundusz Pracy (art. 104

ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1065 ze zm.).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek, zaskarżając wyrok w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Apelacyjny w innym składzie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego:

1) art. 750 k.c. w związku z art. 734 k.c. oraz art. 627 k.c. i z art. 6 ust. 1 pkt 4 oraz art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 29 ust. 1 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy oraz art. 104 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które polega na błędnej wykładni i uznaniu, że umowy, których przedmiotem było wykonanie określonego dzieła na podstawie autorsko opracowanego programu są umowami starannego działania, tj. umowami o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu oraz że zainteresowane podlegały w spornych okresach obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umów o świadczenie usług, oraz że skarżący miał obowiązek z tytułu zawartych umów odprowadzać składki na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;

2) art. 627 k.c. i art. 750 k.c., przez błędną wykładnię a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że wynagrodzenie w umowie o świadczenie usług może być uzależnione od osiągnięcia określonego rezultatu;

3) art. 65 § 2 k.c., przez jego niezastosowanie i zaniechanie ustalenia przez Sąd, jaki był zgodny zamiar stron i cel umów o dzieło zawieranych przez skarżącego z zainteresowanymi.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywiste uzasadnienie skargi kasacyjnej „wynikające z faktu, że popełnione w zaskarżonym orzeczeniu uchybienia w zakresie stosowania prawa w postaci błędnej wykładni art. 750 k.c. w związku z art. 734 k.c. i art. 627 k.c. mają charakter kwalifikowany”, co polega na uznaniu, że w umowie o świadczenie usług - za jakie

Sąd Apelacyjny uznał sporne umowy - wynagrodzenie można uzależnić od osiągnięcia określonego rezultatu, a nie od należytej staranności, co jest całkowicie sprzeczne z istotą umowy o świadczenie usług i prowadzi do konstatacji, że wyrok Sądu Apelacyjnego jako zawierający rażący błąd w wykładni powinien zostać wyeliminowany z obrotu prawnego, a skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Oczywistość skargi kasacyjnej jest także uzasadniona faktem, że „Sąd Apelacyjny dokonał błędu w subsumcji art. 750 k.c. do stanu faktycznego sprawy, w szczególności biorąc za podstawę oceny umów o dzieło obowiązki powodów jako beneficjentów umów o dofinansowanie projektów z budżetu UE, które nie miały związku z obowiązkami powodów jako stron umów o dzieło zawartych w ramach realizacji (w wykonaniu) tychże projektów unijnych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4

k.p.c.), wymaga zawarcia w uzasadnieniu wniosku wyводу prawnego wskazującego, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007). Powołanie się na tę przesłankę zobowiązuje skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274). Ponadto oczywista zasadność skargi zachodzi wtedy, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia podstaw kasacyjnego zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z dnia 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), które ewidentnie uzasadniały uwzględnienie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063). Strona skarżąca jest w tym zakresie zobowiązana do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, gdyż o tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860). Dodatkowo należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343).

W rozpoznawanej sprawie skarżący nie wykazali istnienia powołanej przesłanki „przedsądu”. Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera bowiem juredycznego wyводу potwierdzającego

słuszność tezy o kwalifikowanym naruszeniu przez Sąd drugiej instancji powołanych we wniosku przepisów prawa materialnego. W rzeczywistości skarżący zmierza do podważenia ustaleń poczynionych przez Sąd Apelacyjny w zakresie postanowień zawartych umów z zainteresowanymi i ich oceny prawnej, mimo iż w skardze brak jakichkolwiek adekwatnych proceduralnych zarzutów kasacyjnych (skarga została oparta wyłącznie na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego). Z poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych wynikało natomiast, że sposób wykonywania spornych umów nie odpowiadał naturze umów o dzieło określonej w art. 627 k.c. W orzecznictwie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115), przyjmuje się, że umowa o dzieło to umowa o określony rezultat pracy i umiejętności ludzkich (art. 627 k.c.), niezbędne jest zatem, by starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu, z góry określonego, mającego samoistny byt oraz obiektywnie osiągalnego i pewnego. Wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest natomiast cechą charakterystyczną tak dla umów zlecenia (gdy chodzi o czynności prawne – art. 734 § 1 k.c.), jak i dla umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (gdy chodzi o czynności faktyczne – art. 750 k.c.). W odróżnieniu od umowy o dzieło, przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze więc na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności. Jego odpowiedzialność za właściwe wykonanie umowy oparta jest na zasadzie starannego działania (art. 355 § 1 k.c.), podczas gdy odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło niewątpliwie jest odpowiedzialnością za rezultat. Kryterium odróżnienia umowy o dzieło od umowy o świadczenie usług stanowi także możliwość poddania umówionego rezultatu (dzieła) sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2000 r., IV CKN 152/00, LEX nr 45451).

Sąd Apelacyjny uznał, że przedmiotem świadczenia spornych umów jest staranne wykonywanie opisanych w nich czynności, a nie osiągnięcie konkretnego rezultatu, skoro zajęcia szkoleniowe miały charakter powtarzalny, wykonawcy zobligowani byli do starannego działania, pozbawionego cech pełnej

samodzielności, a ponadto nie ponosili odpowiedzialności za wady przedmiotu umowy. Wobec przytoczonych okoliczności, o tym, że sporne umowy były - jak chce skarżący - umowami rezultatu, nie może przesądzać jeden element umowy, tj. uzależnienie wypłaty wynagrodzenia dla wykonawców od wyników testów wypełnianych przez uczestników kursu po jego zakończeniu. Warto w tym miejscu także nadmienić, że judykatura jednolicie uznaje, iż usługi nauczycieli lub inne nauczanie noszą konstrukcyjne cechy umów (czynności) starannego działania, a nie umów rezultatu, bo nie przynoszą konkretnych, mierzalnych lub pewnych indywidualnych rezultatów niematerialnych, także wtedy gdy były prowadzone według indywidualnych programów nauczyciela (por. powołany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11 oraz wyrok z dnia 13 czerwca 2012 r., II UK 308/11, LEX nr 1235841; z dnia 3 października 2013 r., II UK 103/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 134; z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 402/12, LEX nr 1379926). W wyroku z dnia 14 listopada 2013 r., II UK 115/16 (LEX nr 1396411), także zostało stwierdzone, że nie stanowi umowy o dzieło umowa o przeprowadzenie cyklu wykładów (zajęć dydaktycznych).

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 k.p.c.